

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

студентка гр. ЕД-71 Харитоненко І. В.

Проблеми економічних, екологічних та соціальних чинників здійснюють вплив на еколого-економічний стан використання й охорони земельних ресурсів, на екологічну політику ведення сільськогосподарського виробництва, раціонального землекористування та на характер й напрям сільськогосподарського використання земель. Їх усунення потребує системного дослідження і прийняття рішень щодо поліпшення стану використання й охорони земельних ресурсів, створення та впровадження нових підходів щодо ефективного і раціонального землекористування.

Питання еколого-економічної ефективності використання й охорони земель досить актуальні, однак не до кінця вирішені і потребують подальшого вивчення. Адже на сучасному етапі проблема ефективного використання й охорони земель залишається однією з найбільш гострих.

Нині землі України підлягають охороні від нераціонального господарського використання, необґрунтованого вилучення із сільськогосподарського обігу, деградації, водної та вітрової ерозії, селів, підтоплення, заболочування, осушення, забруднення відходами виробництва, хімічними і радіоактивними речовинами, виснаження, нераціональної механічної обробки ґрунтів, опустелювання та впливу інших негативних чинників.

Однією з причин виникнення екологічних негараздів є результати реформування аграрного сектора, в процесі якого сформувались підприємства різних форм господарювання, що використовують земельні ділянки без зацікавленості у збереженні ґрунтів, з порушенням та відсутністю спеціальних сівозмін, агролісомеліоративних і полезахисних заходів, викликаючи небезпеку втрати ґрунтової родючості.

Сьогодні деградацію родючості ґрунтів, внаслідок погіршення їх гумусного шару, можна назвати найсерйознішою сучасною екологічною проблемою.

Згідно з розрахунками Української академії аграрних наук, у нашій країні щороку втрачається від 0,6 до 1 т/га землі, погіршується її мінеральний склад.

Значними є і показники забрудненості ґрунтів внаслідок господарської діяльності, яка ведеться без суворого і надійного державного екологічного контролю, з відсутністю відповідної законодавчої бази, що призводить до споживацького ставлення до землі.

Відомо, що нині, при розміщенні посівів сільськогосподарських культур, землекористувачі в першу чергу виходять із необхідності продажу потрібної сільськогосподарської продукції, не беручи до уваги рельєф місцевості, не дотримуючись принципів протиерозійної організації території, ігноруючи наукові засади про оптимальне співвідношення в посівах гумусонакопичувальних і гумусоемких культур.

Доведено, що рівень економічної родючості земель підвищується за рахунок збільшення посівів багаторічних трав як радикального заходу накопичення гумусу. Також установлено, що коефіцієнт ерозійної небезпеки під багаторічними травами в 12,5 разів менший, порівняно з чистим паром. Користуючись цими науковими доказами, бажано було б застосовувати їх в житті. Держава не усвідомлює, що погіршення якісного стану земель може не лише вивести їх із сільськогосподарського обороту, а й порушити екологічні зв'язки, змінити водний баланс, призвести до знищення тваринного і рослинного світу. Все це викликає необхідність раціонального використання і особливої охорони земель.

Раціональне землекористування забезпечується за допомогою: раціональної організації територій; своєчасного проведення внутрішньогосподарського та міжгосподарського землевпорядкування; чіткого дотримання вимог щодо повноти та своєчасності внесення земельно-кадастрових даних; здійснення контрольних та експертних заходів з боку спеціально уповноважених органів охорони земель; економічного стимулювання раціонального землекористування. Результатом цього буде екологічнобезпечне і високоефективне використання землі в інтересах усього суспільства, а також захист ґрунтів від деградації, виснаження і забруднення та збереження відновлювального потенціалу земельних ресурсів. Відомо, що найоб'єктивніше якісний стан земель характеризує інформація про поширення та шкідливу дію ерозійних процесів і явищ. В нашій країні на жаль, основними джерелами такої інформації є застарілі матеріали. До них можна віднести: матеріали великомасштабного ґрунтового обстеження 1957-61 рр.; матеріали коригувань ґрунтово-картографічних матеріалів; матеріали наукових досліджень; дані щодо вмісту поживних елементів та гумусу в еродованих ґрунтах, отримані обласними центрами Державного технологічного центру охорони родючості ґрунтів Міністерства аграрної політики України. З огляду на це, вкрай необхідною є розробка економічних важелів, які забезпечать надійну й ефективну охорону земель. Ми пропонуємо ввести спеціальні форми звітності для контролю за якістю земель. В облікову звітність необхідно внести дані, на основі яких можна скласти баланс гумусу по кожному землекористувачу, виходячи з якого визначатиметься розмір орендної плати залежно від результатів збереження ґрунтової родючості. Це повинні бути данні про культури, що вирощуються, їх урожайність, запас гумусу, його втрати з урожаєм і ерозією ґрунтів. Результати обстежень території за переліченими показниками необхідно відобразити на планово-картографічних матеріалах адміністративно-територіальних утворень.

Науковий керівник: доц. Сабадаш В. В.